

PROIECTUL DE ARHITECTURĂ VS. SCENARIUL DE LOCUIRE / *THE ARCHITECTURAL PROJECT VS. THE INHABITATION SCENARIO*

Anca MITRACHE

Conf. dr. arh. / *Assoc. Prof. PhD Arch.*

mitracheus.anca@gmail.com

Anda-Ioana SFINTEȘ

Asist. dr. arh. / *Teaching Assist. PhD Arch.*

anda.sfintes@gmail.com

Rezumat

În spatele oricărui proiect de arhitectură stă conștientizarea faptului că arhitectura reprezintă un mijloc de formare, de disciplinare, un exercițiu de ierarhizare și de asumare. Noua arhitectură, propusă prin proiect, urmează să dezvăluie potențialul de rezolvare deschis al problemelor, stimulează imaginația și promovează inovația, redefinind permanent un cadru și un context economic și social aflat într-o continuă transformare și reformulare.

Propunerea – proiectul propus – implică faptul că bazele cunoașterii, metoda de predare și rolul modelelor, transpuse în educația de arhitectură, trebuie să se adapteze continuu unei noi realități.

Proiectele de școală identifică o serie de probleme ale amplasamentului din care propunerea urmează să facă parte, aspecte ce ordonează investigarea contextului, a proiectului din punct de vedere al proiectării de arhitectură și al cunostințelor tehnice specifice, din punct de vedere al sustenabilității proiectului și soluției propuse, dar și al moștenirii fondului construit pentru viitor. Noua clădire – deși încă proiect – înfățișează o realitate virtuală viabilă, un scenariu de locuire posibil ce face, la rândul lui, parte dintr-un proces didactic complex.

Cuvinte cheie: investigare, locuire, scenariu, ierarhizare, asumare

Abstract

Behind any architectural design stays the awareness that architecture represents a mode of training, of disciplining, an exercise of establishing hierarchies and a way of taking responsibilities. The new architecture, proposed through the design, shall reveal the potential for an open-end solution to problems; it stimulates imagination and promotes innovation in a continuously transformed and restated economic and social context. The proposal – the proposed design – implies the fact that the knowledge foundation, the teaching method and the modelling role, transposed into the architectural education, must adapt itself continuously to a new reality.

The school projects identify a series of location problems, later becoming aspects that direct the investigation of the project in terms of architectural design and specific technical details, in terms of sustainability for both the project and the proposed solution, but also in terms of the future built form as heritage. The new building – even if still a project – paints a viable virtual reality, a presumable habitation scenario that is, as well, part of a complex teaching process.

Keywords: investigation, habitation, scenario, establishing hierarchies, assuming

EDUCAȚIA ÎN ARHITECTURĂ

Atelierele de arhitectură reprezintă un mod aparte de a atrage atenția asupra unor direcții de cercetare, punând accent pe latura practică a viitoarei meserii, pe investigare, testare, raportare critică la temă și context, prin desen. Proiectele propuse implică o ierarhizare permanentă și adaptare continuă a metodelor de predare, dar și a cunoștințelor, la noi realități și scenarii. Proiectele de școală identifică o serie de probleme ale amplasamentului din care propunerea urmează să facă parte, aspecte ce ordonează investigarea proiectului din punct de vedere al proiectării de arhitectură și al cunoștințelor tehnice specifice, din punct de vedere al sustenabilității proiectului și soluției propuse, din punct de vedere al moștenirii fondului construit pentru un viitor imaginar asumat. Noua clădire – deși încă proiect – înfățișează o realitate virtuală viabilă, un scenariu de utilizare posibil ce face, la rândul lui, parte dintr-un proces didactic complex.

Temele de proiectare din anul al II-lea și anul al III-lea de facultate vizează, cu precădere, programul de locuire, acesta fiind un program la care studenții se pot raporta cu ușurință, acumularea de cunoștințe fiind astfel facilitată prin trimitere la elemente cu care aceștia interacționează constant. Prin locuirea ca punct de referință spațiul construit este citit, înțeles și interpretat, aceștia fiind pași de bază ce trebuie făcuți în vederea recunoașterii impactului posibil al proiectului asupra viitorilor posibili utilizatori. Totodată, studenții capătă deprinderea de a privi și înțelege locuirea din mai multe perspective după cum, în viitoarea lor meserie, vor avea și rolul de negociatori între proiectanți, beneficiari, locuitori, utilizatori, comunitate etc., pentru fiecare locuirea putând însemna altceva – de la casa ca alocare și distribuire de resurse (casa privită în termeni colectivi), la casa ca „acasă” (privită

ARCHITECTURAL EDUCATION

The architectural studios represent a particular way of drawing attention towards research directions, emphasizing the practical aspects of the future profession, the investigation process, the testing, the critical reference to the theme and the context, through drawing. The designs proposed imply a continuous process of classification and the continuous adaptation of the teaching methods, as well as of the knowledge, to new realities and scenarios. The school projects identify a series of location problems, later becoming aspects that direct the investigation of the project in terms of architectural design and specific technical details, in terms of sustainability for both the project and the proposed solution, but also in terms of the future built form as heritage. The new building – even if still a project – paints a viable virtual reality, a presumable habitation scenario that is, as well, part of a complex teaching process.

The 2nd and 3rd year design themes address, mostly, the habitation program, this being a program that the students can easily relate to, the accumulation of knowledge thus being facilitated through references to elements with which they interact frequently. By taking the habitation as a reference point, the built space is being read, understood and interpreted, all these being basic steps in recognizing the possible impact of the project upon the future eventual users. In the same time, the students learn to watch and understand habitation from various perspectives as, in their future profession, they will also play the role of negotiators between designers, beneficiaries, inhabitants, users, community etc., for each one habitation eventually meaning something else – from a house as the allocation and distribution of resources (the house regarded in collective terms), to a house as „home” (regarded individually and

individual și subiectiv)¹. Proiectul de arhitectură nu are capacitatea de a forma un „acasă”, dar poate facilita crearea lui prin înțelegerea întregului proces – de la concept, la locuire. Aici intervine scenariul de locuire ca instrument în formarea viitorilor profesioniști, căci „locuirea este cel mai bine înțeleasă ca o entitate personală, dezvoltată în jurul unor narațiuni particulare”². Abordarea unei noi teme de proiectare pornește de la vizita pe sit, de la contactul nemijlocit cu contextul, urmată de analiza proprie, sensibilă, a amplasamentului în urma căreia sunt descoperite valențele acestuia, dar și disfuncțiile. Relațiile în teritoriu sunt percepute și interpretate, înțelegând deja că, indiferent de scară, „complexitatea conceperii de clădiri rezidențiale nu stă în proiectarea de locuințe individuale, apartamente sau duplexuri, ci în modul în care acestea interacționează”³.

Din punct de vedere didactic, temele de proiectare urmăresc, totodată, înțelegerea legăturii dintre informația reprezentată convențional în desen și modul și rostul ei în utilizare. Gestul pus pe hârtie se traduce, momentan doar virtual, într-o serie de implicații la nivelul locuirii, implicații ce trebuie identificate și asumate printr-un scenariu ce leagă, într-un mod coerent, toate elementele ce compun locuirea. Dincolo de a fi simple exerciții de concepere a unor case, temele pot fi duse mai departe, de către fiecare student în parte, prin ridicarea unor probleme posibile, prin propunerea unor variante de rezolvare și a unui proiect în care arhitectura, spațiul creat, materialele folosite, detaliile, compoziția în ansamblul ei potențează locuirea.

subjectively)¹. The architectural design cannot form a „home”, but it can frame it when the complete process is being understood – from concept to habitation. Here, the habitation scenario as a training tool for the future professionals plays an important part as „housing is best understood as a personal entity, based around particular narratives”².

The tackling of a new design theme starts with visiting the emplacement, with the direct contact with the context, followed by a particular and sensitive analysis of the site that leads to discovering its values, as well as its dysfunctions. The territorial network is perceived and interpreted, already understanding that, no matter the scale, „[t]he complexity of housing design lies not in the planning of individual houses, flats and maisonettes but in the way they interact.”³.

From a didactical point of view, the design themes also pursue the understanding of the connection between conventionally representing the information into a drawing and its purpose and way of utilization. The drawn gesture translates, now only virtually, in a series of inhabitation implications which must be identified and assumed through a scenario that binds coherently all the elements that form the habitation. Beyond being simple exercises of drafting houses, the themes can be taken forward by each student by raising possible issues, by proposing various solutions and a design in which architecture, the space created, the materials used, the details, the composition in its ensemble potentiates the habitation.

1 Peter King, *Private Dwelling: Contemplating the Use of Housing* (London; New York: Routledge, 2004), 4.

2 Ibid., 12.

3 Graham Towers, *Introduction to Urban Housing Design: At Home in the City* (Oxford: Architectural Press, 2005), 2.

1 Peter King, *Private Dwelling: Contemplating the Use of Housing* (London; New York: Routledge, 2004), 4.

2 Ibid., 12.

3 Graham Towers, *Introduction to Urban Housing Design: At Home in the City* (Oxford: Architectural Press, 2005), 2.

Scara proiectelor este crescută progresiv, de la locuința individuală (în primul semestru al anului al II-lea), la locuirea într-o colectivitate restrânsă (în semestrul al II-lea) și mai apoi la locuirea colectivă (în anul al III-lea). Trecând prin toate aceste etape, studenții arhitecți identifică probleme specifice (dependente de scară), moduri adecvate de raportare la tema locuirii și la posibii utilizatori (prin ceea ce presupune locuirea în fiecare caz). Exercițiile conduc la înțelegerea faptului că propunerea vizează inclusiv un mod de locuire care ar trebui asumat de locuitori, făcând necesară permiterea procesului firesc de apropiere, dar și transformarea în timp a locuinței, funcție de evoluția contextului sau transformările suferite de habitații săi. Găsirea echilibrului între ceea ce Amos Rapoport numea *underdesign* și *overdesign*⁴ (o proiectare mult prea flexibilă vs. proiectarea până în cel mai mic detaliu) se dovedește deseori a fi o provocare, dar miza proiectelor este reprezentată de înțelegerea legăturii dintre nevoie și răspuns, implementată într-un discurs coerent în care arhitectura și scenariul se susțin reciproc.

PROGRAMUL DE LOCUIRE CA PROIECT

Scara diferită a proiectelor presupune și o raportare diferită la temă, complexitatea acesteia fiind corelată cu scenariul – locuirea individuală este cea care permite un grad controlat de subiectivism, conceperea unui scenariu în care membrii familiei se diferențiază clar, casa răspunzând nevoilor fiecăruia; locuirea în comunitate face necesară conceperea unei arhitecturi ceva mai riguros conformată în care să își poată găsi locul aproape orice tip de utilizator, aceasta nefiind o arhitectură dedicată.

4 Amos Rapoport, *The Meaning of the Built Environment: A Non-verbal Communication Approach* (Tucson, Arizona: University of Arizona Press, 1990), 22.

*The scale of the designs is progressively raised, from an individual house (in the first semester of the 2nd year), to habitation in a small community (in the 2nd semester) and finally to collective housing (in the 3rd year). By getting through all these phases, the architecture students identify specific problems (dependent upon scale), proper ways of relating to the housing theme and the potential users (through what habitation means in each case). The exercises lead to understanding the fact that the design targets inclusively a habitation mode that should be assumed by the inhabitants, thus making necessary the allowance of a natural process of appropriation, as well as the transformation in time of the house, according to the evolution of the context or the transformations of its inhabitants. Finding an equilibrium between what Amos Rapoport called *underdesign* and *overdesign*⁴ frequently proves to be a challenge, but the aim of the projects is understanding the connection between needs and responses, embedded into a coherent narrative in which the architecture and the scenario reinforce each other.*

THE HOUSING PROGRAM AS PROJECT

The different scales of the projects also assume differences in the theme referencing, its complexity being correlated with the scenario – the individual housing is the one that allows a controlled degree of subjectivity, the framing of a scenario in which each family member has his individuality, the house serving his/her specific needs; community housing requires a more rigorously conformed architecture in which almost any kind of user can find his/her place, as here we do not speak of a dedicated architecture.

4 Amos Rapoport, *The Meaning of the Built Environment: A Non-verbal Communication Approach* (Tucson, Arizona: University of Arizona Press, 1990), 22.

În continuare vom urmări în paralel cele trei tipuri de teme (A. Locuirea individuală, B. Locuirea în comunitate, C. Locuințe colective în București), modurile particulare de abordare ale acestora și scenariile generate, ilustrând posibile rezolvări prin proiecte dezvoltate în cadrul atelierului îndrumat de colectivul: conf. dr. arh. Anca Mitache, cercet. dr. arh. Anda-Ioana Sfinteș, drd. arh. Oana Anca Abălaru, dr. arh. Ovidiu Horațiu Teleche.

A. Cel de-al doilea proiect din anul al II-lea s-a referit la locuirea individuală și prin tema din anul 2013 s-a urmărit „sondarea ideii de «acasă» ca răspuns la nevoile familiei și ca locuire în interiorul și împrejurul casei”⁵. Prin urmare, încă din datele de temă se înțelege că viitoarea casă se conturează în jurul unui scenariu imaginat, urmărind, eventual, un anumit profil al utilizatorilor, ocupațiile acestora, hobby-urile lor etc. Astfel, casa și grădina pot cuprinde locuri dedicate. Relațiile interfamiliale se oglindesc în rezolvarea planimetrică, iar volumetria poate vorbi despre identitatea familiei și despre valorile acesteia. Scenariul, în acest caz, devine de cele mai multe ori o încercare de autocunoaștere și de raportare la un celălalt mai mult sau mai puțin apropiat, într-un mod critic, dar și autoreferențial, înțelegând că:

„Locuința noastră poate fi privită atunci drept un amplificator de valori. Cum trăim le arată celorlalți, dar și nouă, ce este important [...]. Astfel, într-un anumit sens, locuința noastră vorbește în locul nostru despre ce suntem și despre noi altora; dacă suntem sinceri, ne vorbește și nouă despre cine și ce vrem să fim”⁶

5 Melania Dulămea, „Proiectul 2: Locuire Individuală,” în *Atelierul de Proiectare* (Departamentul Bazele Proiectării de Arhitectură, UAUIM, 2013), 23.

6 King, *Private Dwelling*, 77.

Next we shall discuss the three types of themes in parallel (A. Individual housing, B. Community housing, C. Collective housing in Bucharest), their particular approaches and the scenarios generated, illustrating potential solutions through designs developed in the studio guided by: assoc. prof. PhD arch. Anca Mitache, PhD researcher arch. Anda-Ioana Sfinteș, PhD candidate arch. Oana Anca Abălaru, PhD arch. Ovidiu Horațiu Teleche.

A. The second project in the 2nd year of study referred to individual housing and the 2013 theme aimed at „investigating the idea of «home» as response to the needs of the family and as habitation in and around the house”⁵. Consequently, the theme data already establishes that the future house emerges around an imaginary scenario, possibly requiring profiling the users, their occupations, their hobbies etc. Thus, the house and garden can have dedicated places. The inter-family relationships reflect into the plan, and the volume can speak of family identity and its values. The scenario, in this case, rather becomes an attempt to self-knowledge and to relate to the other more or less familiar, in a critical manner, as well as self-referential, understanding that:

“Our dwelling then can be seen as an amplifier of values. How we live demonstrates to others, and to ourselves, what is important [...]. Therefore, in a certain sense, our dwellings speak for us about what we are, and about us to others; if we are candid, they also speak to us about who and what we want to be”⁶

5 Melania Dulămea, „Proiectul 2: Locuire Individuală,” în *Atelierul de Proiectare* (Departamentul Bazele Proiectării de Arhitectură, UAUIM, 2013), 23.

6 King, *Private Dwelling*, 77.

B. Tema de proiectare din semestrul al doilea din anul II s-a numit Locuirea în comunitate și textul acesteia menționa că:

„Exercițiul urmărește surprinderea modulațiilor posibile ale legăturii între casă, trăită drept centru al lumii, și vecinătate, ca deschidere către ceilalți. Luând ca model un fel firesc de a fi al vechilor comunități în care fiecare membru avea un nume, un caracter, un chip, sau o pricepere aparte, și explorând tema unei locuiri în care casele se țin împreună, exercițiul caută să surprindă legături”⁷

Proiectul urma a fi un răspuns dat nevoilor unei mici comunități alcătuite din opt prieteni. Prin temă se pune accent pe dezvoltarea unui scenariu ce viza nu numai legăturile interfamiliale, ci și legăturile existente în interiorul acestei mici comunități. În acest mod se ridică problema integrării sociale gradate, în cadrul atelierului tema fiind dusă mai departe prin raportarea propunerii la cartierul din care aceasta urma să facă parte și la o comunitate lărgită dincolo de limitele terenului dat. Proiectarea unor case pentru opt familii subliniază, deja, dificultatea dezvoltării a opt scenarii diferite care să corespundă unei situații reale. Tocmai de aceea, prin modul de rezolvare s-a urmărit o flexibilitate mai mare a spațiilor, care să poată răspunde nevoilor schimbătoare în timp ale utilizatorilor, avându-se, totodată, în vedere posibilitatea dezintegrării comunității inițiale.

C. Cel de-al treilea proiect din anul al III-lea a avut drept temă propunerea de locuințe colective. Tema, de data aceasta, precizează că „obiectivul major al acestui proiect este relaționarea deplină cu orașul.

7 Anca Oțoiu și Cristina Constantin, „Proiectul 3: Locuirea În Comunitate,” în Atelierul de Proiectare (Departamentul Bazele Proiectării de Arhitectură, UAUIIM, 2013), 25.

B. The project theme in the second semester of the 2nd year was called *Locuirea în comunitate [Community dwelling]* and the text stated that:

“The exercise tries to capture the possible modulations of the connections between house, lived as the centre of the world, and the neighbourhood, as openness towards the others. Taking as model a natural way of being of the old communities where everyone had a name, a character, a face, or a certain skill, and exploring the theme of a dwelling where the houses stay together, the exercise tries to capture links”⁷

The design was expected to be a response given to the needs of a small community of eight friends. The theme highlighted the development of a scenario that referred not only to the inter-family relationships, but also to the relationships inside this small community. Thus the problem of a gradual social integration was raised, the studio taking this issue even further by relating the designs to the area it was supposed to be part of and to a community broadened beyond the limits of the given site. The idea of designing houses for eight families already underlines the difficulty of developing eight different scenarios that would correspond to real situations. That is why the solutions allowed a greater flexibility of spaces that could accommodate the time changing needs of the users, also bearing in mind the possibility that the initial community could disintegrate.

C. The third project in the 3rd year of study had as theme the design of collective housing. The theme now stated that *“the major objective of this project is the complete linking with the city.*

7 Anca Oțoiu and Cristina Constantin, “Proiectul 3: Locuirea în Comunitate,” in *Atelierul de Proiectare (Departamentul Bazele Proiectării de Arhitectură, UAUIIM, 2013)*, 25.

Prin asta înțelegem, simultan:

- a) o intervenție complexă, concepută ca un element de continuitate la nivelul structurii urbane;
- b) un proces sustenabil, capabil să evolueze în timp;
- c) un sistem capabil să aducă un plus de calitate vieții.”⁸

Dincolo de nevoia rezolvării unor locuințe de dimensiuni variate pe un același teren (de la garsoniere, la apartamente de patru camere, duplexuri, penthouse-uri etc.), în interpretarea atelierului exercițiul a presupus oferirea unor condiții similare de locuire la nivelul ansamblului, asigurând, totodată, posibilitatea coexistenței unor moduri diverse de locuire. Privind noul ansamblu în contextul în care era inserat, studenții au înțeles și și-au asumat anumite atitudini față de comunitate, urmărind scenarii posibile de evoluție a complexului pe termen lung – de la scenarii ce vizau constituirea organică de grupuri în interiorul complexului, la deschiderea unor dialoguri cu vecinătățile.

SCENARIUL

A. Prin intermediul proiectului de locuință individuală, studenții intră în contact cu un sit real și lucrează cu amplasamentul astfel încât propunerea poate deveni parte a unui proces de transformare și redefinire a contextului. Integrarea într-un cartier modest precum cartierul Andronache din București și așezarea pe un teren dificil, înconjurat de calcane, s-a dovedit a fi o provocare, dar răspunsurile posibile găsite au fost puternic ancorate în realitatea din jur, interpretând-o și făcând parte dintr-un scenariu pe termen lung în care arhitectura, încărcată de sens, contribuie la creșterea calității spațiului construit.

⁸ Mihai Duțescu, „Proiectul 3: Locuințe Colective în București,” în *Atelierul de Proiectare (Departamentul Bazele Proiectării de Arhitectură, UAUIM, 2014)*, 33 (subl. aut.).

By this we understand, simultaneously:

- a) a complex intervention, conceived as an element of continuity*
- b) a sustainable process, capable of evolving in time;*
- c) a system capable of enhancing the quality of life.”⁸*

Beyond the need to solve apartments of different dimension on the same site (from studios to three-bedroom apartments, duplex apartments, penthouses etc.), in the interpretation of the architecture studio the exercise also required offering similar dwelling conditions throughout the compound, ensuring, in the same time, the cohabitation of different ways of living. Looking at the new ensemble in the context into which it was supposed to be inserted, the students understood and assumed certain attitudes towards the community, following possible long-term scenarios of evolution for the compound – from scenarios that envisaged an organic formation of groups inside the compound to the opening of dialogues with the vicinities.

THE SCENARIO

A. Through the individual housing project, the students come in contact with a real location and they work with the site so that the proposal can be part of a process of context transformation and redefinition. The integration into a modest neighbourhood like Andronache in Bucharest and the placement on a difficult site, surrounded by dead walls, proved to be a challenge, but the possible solutions found were strongly tied to an interpreted surrounding reality, as part of a long term scenario in which the meaningful architecture helps improve the quality of the built space.

⁸ Mihai Duțescu, “Proiectul 3: Locuințe Colective În București,” în *Atelierul de Proiectare (Departamentul Bazele Proiectării de Arhitectură, UAUIM, 2014)*, 33 (auth. highlighting)

Fig. 1. Fațada casei propuse este inserată într-un fel de colaj ce marchează vecinătățile prin cadre parțial suprapuse /
The facade of the house is inserted into a collage that marks, through partially overlapping frames, the vicinities.

Autor / Author: stud. arh./arch. Gianina Toader (2013-2014)

Atelier / Studio: conf. dr. arh. / assoc. prof. PhD arch. Anca Mitrache, asist. dr. arh. / Teach. Assist. PhD Arch. Anda-Ioana Sfinteș, dr. arh. / PhD arch. Ovidiu Horațiu Teleche.

Stud. arh. Gianina Toader (grupa 25 B, 2013-2014), de exemplu, a avut drept punct de plecare ocupația proprietarului virtual – fotograf – și prin proiectul ei a experimentat arhitectura ca mod de exprimare a unei identități (Fig. 1).

The student in architecture Gianina Toader (25B group, 2013-2014), for example, took as a starting point the occupation of her virtual proprietor – a photographer – and through her project she experienced architecture as an expression of identity (Fig. 1).

„Înălțimile variate ale clădirilor din cartierul Andronache (în limita unui regim mic de înălțime) reprezintă, pentru obiectivul unui fotograf, posibilități nenumărate de descoperire și decupare nu numai a unor cadre ce țin de peisajul urban, ci și a unor cadre de viață. În spatele oricărei fotografii reușite stă o poveste, o amintire, un sens. Proiectul preia aceste diferențe pe verticală – linia unei desfășurări segmentare și totuși continue – încadrând, între cele trei accente inspirate din formele arhetipale ale locuirii, fragmente de peisaje urbane care vorbesc despre locuire, comunitate, viața de zi cu zi, transformare în timp etc.”⁹

“The various heights of the buildings in the Andronache neighbourhood (limited to low heights) represent, for the lens of a photographer, numerous possibilities to discover and crop urban landscape and life frames simultaneously. Behind any great photo lies a story, a memory, a meaning. The design assumes these differences vertically – the line of a fragmented and yet continuous layout – framing, between the three accents inspired from the archetypal housing forms, excerpts of urban landscapes that speak of habitation, community, everyday life, transformations in time etc.”⁹

9 Gianina Toader, grupa 25B, 2013-2014

9 Gianina Toader, grupa 25B, 2013-2014

B. Elaborarea unui proiect de opt locuințe individuale ce ar urma să găzduiască opt familii de prieteni a adus în discuție, față de proiectul anterior, problema trecerii de la spațiul public, la un spațiu semipublic și apoi privat. Având drept punct de plecare o comunitate mică, dar încheagată, s-a pus problema păstrării intimității concomitent cu deschiderea către comunitatea largită ce cuprindea și vecinătățile. Prin îndrumarea de atelier s-a pus accent pe propunerea unui ansamblu deschis către cartier ca mod de îmbunătățire a calității vieții, recunoscând importanța vieții dintre clădiri¹⁰. Propunerile au fost variate și multe au luat în considerare diferențe posibile între cele opt familii, nevoile diferite la care fiecare casă trebuia să răspundă în acest context, posibilitatea creșterii și adaptării în timp a casei (Fig. 2) etc. Tema a ilustrat o situație intermediară între locuirea individuală și locuirea colectivă, făcând necesară dezvoltarea unui scenariu care, deși nu urmărea, precum în proiectul anterior, locuirea unei familii în cele mai mici detalii, păstra un echilibru între neutralitate și personalizare. Exercițiile au reprezentat, totodată, un prilej de investigare a modului în care, prin proiectare, un spațiu poate fi transformat în loc, adică poate facilita apropierea. După cum afirmă Sally Lewis, pentru a găsi un răspuns la întrebarea ce face ca un loc să fie calitativ mai bun: „locuirea trebuie să fie descrisă nu cum este, ci în funcție de ce creează: nu este despre case, ci despre locurile pe care casele le formează; nu este doar despre impact vizual, ci despre modul în care clădirile și spațiile lucrează împreună.”¹¹

B. Designing eight individual houses that would accommodate eight families of friends brought into discussion, in contrast with the previous project, the issue of transitioning from public space to a semipublic and then private space. Having as input a small, but coherent community, the idea of keeping a kind of privacy whilst also opening up towards a broader community that included the vicinities has been considered. Through the studio guidance there has been a highlight upon designing a compound opened up towards the neighbourhood as a way of improving the quality of life, recognizing the importance of the life between buildings¹⁰. The proposals have been diverse and many considered the possible differences between the eight families, the different needs that each house must respond to in this context, the possibility that the house could grow and adapt in time (Fig. 2) etc. The theme illustrated an intermediary situation between individual housing and collective housing, making necessary the development of a scenario that, although it wouldn't follow the habitation of a family in the smallest detail, it would balance neutrality and personalization. The exercises have also been an opportunity to investigate the way in which, through design, a space can be made into a place, meaning that it can facilitate appropriation. As Sally Lewis states, in order to find an answer regarding what makes a place be better: "housing needs to be described not in terms of what it is, but in terms of what it creates: it is not about houses but the places housing makes; it is not about visual appeal alone but how buildings and spaces perform together."¹¹

10 Vezi Jan Gehl, *Viața Între Clădiri. Utilizările Spațiului Public* (București: Igloo, 2011).

11 Sally Lewis, *Front to Back: A Design Agenda for Urban Housing*, 1st Edition edition (Oxford: Architectural Press, 2005), xiv

10 See Jan Gehl, *Viața între Clădiri. Utilizările Spațiului Public* (București: Igloo, 2011).

11 Sally Lewis, *Front to Back: A Design Agenda for Urban Housing*, 1st Edition edition (Oxford: Architectural Press, 2005), xiv.

Studentzii arhitecți Rareș Fotău și Rareș Urzică (grupa 25B, 2013-2014) au marcat, în propunerea lor, trecerea dinspre public spre privat printr-o suită de spații intermediare. Prin modul de poziționare a caselor pe lot au dezvăluit sau ascuns locuri față de vecinătăți, propunând paliere diferite de interacțiune. Prin arhitectură și amenajare au sugerat (mai degrabă decât creat) limite ce ghidau modurile de utilizare (Fig. 3).

„Ansamblul este gândit pentru 8 prieteni și familiile lor. Ca în orice comunitate, legăturile între indivizi sunt determinante. Spațiul comun este destinat întâlnirii și interacționării. Circulația și relațiile între beneficiari sunt facilitate de prezența pasarelelor, care reprezintă legături fizice directe. Astfel, ansamblul răspunde nevoilor unei comunități prin individualizarea locuințelor și prin îmbinarea și alternarea de spații cu caracter semi-public și privat.”

Fig. 2. Prin utilizarea unor elemente de limbaj arhitectural asemănătoare în plan și volum se evidențiază faptul că cele opt case fac parte dintr-un același ansamblu, dar fiecare casă este unică, sau poate deveni unică prin operații de adaptare la o serie de nevoi diferite (de la posibilități diverse de utilizare a spațiilor – camere ce pot fi fie birouri, fie camere de oaspeți, fie dormitoare pentru copii etc. – la posibilitatea propunerii de noi etaje etc.) / *The use of similar elements of architectural language in plan and volume highlights the fact that the eight houses are part of the same compound but each house is unique or can become unique through processes of adaptation to a series of different needs (from various ways of using the space – rooms that can be offices, guestrooms, children bedrooms etc. – to the possibility of accommodating new levels etc.).*

Arch. students Rareș Fotău and Rareș Urzică (25B group, 2013-2014) marked, in their proposal, the transition from public to private space through a series of intermediary spaces. Through the positioning of the houses on the site they revealed or hid places from the neighbors and proposed different levels of interaction. Through architecture and landscape design they rather suggested (than created) limits that would have guided the uses (Fig. 3)

“The compound is made for 8 friends and their families. As in every community, the relations between individuals are determined. The common space is for gathering and interacting. The movement and the relations between beneficiaries are being facilitated through the presence of raised walkways as direct physical connections. Thus, the compound responds to the needs of a community through the individualization of the houses and through the conjunction and alternation of semi-public and semiprivate spaces.”

Fig. 3. Spațiile libere din interiorul ansamblului sunt parțial vizibile și accesibile din stradă. Fiecare locuință are propria grădină coborâtă față de spațiul semipublic, iar o serie de pasarele leagă aceste spații comune de nivelurile superioare ale locuințelor, creând numeroase posibilități de utilizare și interacțiune. / *The vacant spaces within the ensemble are partially visible and accessible from the street. Each dwelling has its own garden below the semipublic space ground; a series of footbridges link these common spaces with the upper levels, creating many use and interaction possibilities.*

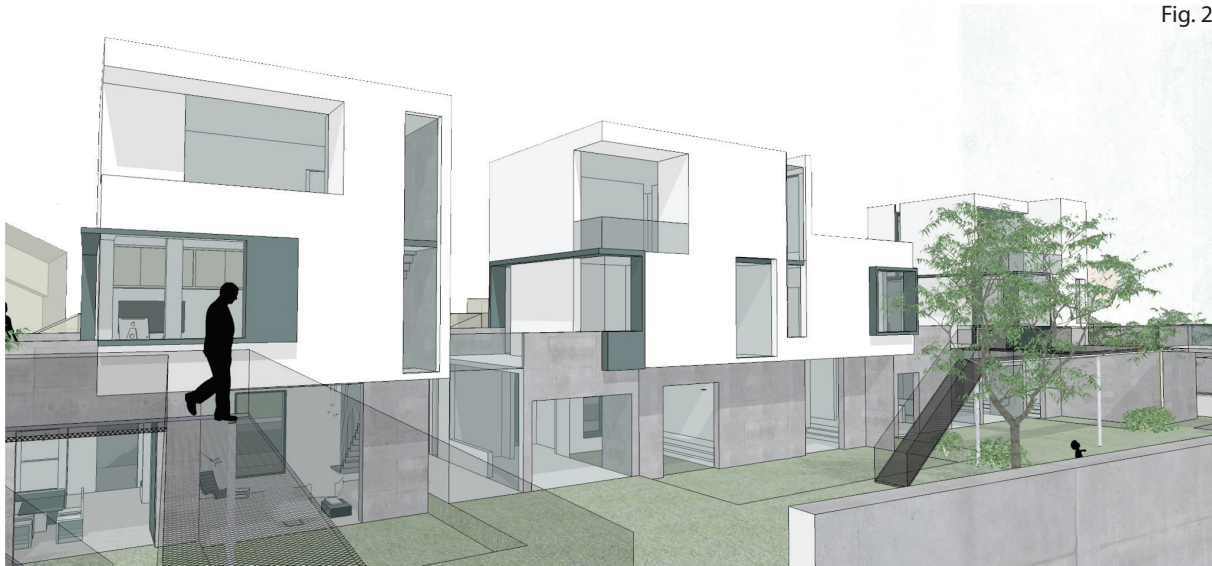

Fig. 2

Autori / Authors: stud. arh. / arch. Rareș Fotău și Rareș Urzică (2013-2014).
Atelier / Studio: conf. dr. arh. / assoc. prof. PhD arch. Anca Mitrache,
asist. dr. arh. / Teach. Assist. PhD arch. Anda-Ioana Sfințeș, dr. arh. / PhD arch. Ovidiu Horațiu Teleche.

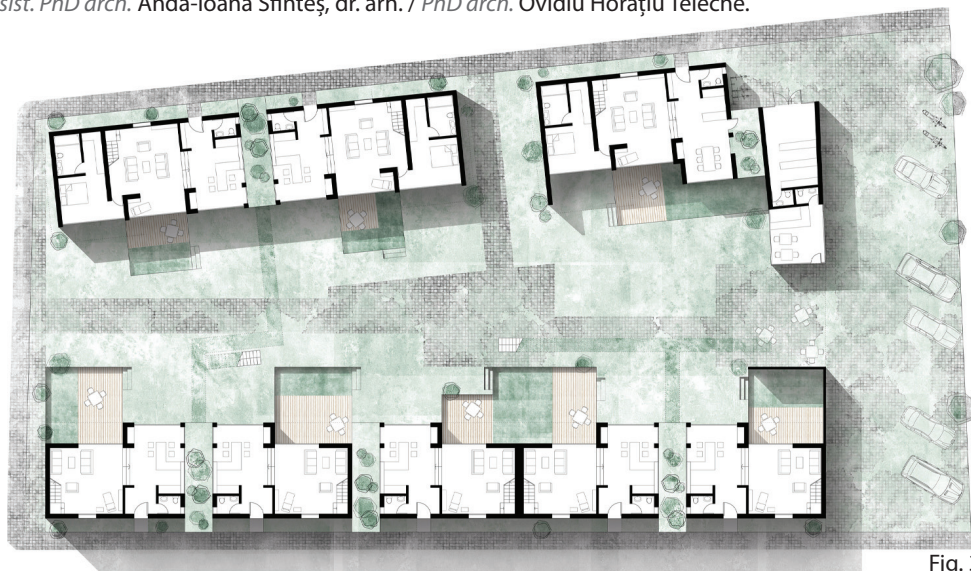

Fig. 3

C. Locuirea la bloc a presupus, în primă fază, pe lângă analiza contextului, propuneri vizând transformarea ideii de locuire colectivă. Graham Towers numește trei elemente cărora trebuie să li se acorde o importanță majoră în configurarea acesteia: relațiile dintre apartamente, spațiile exterioare și utilizarea parterului (considerat a fi cel mai valoros și dezirabil)¹². Soluțiile atelierului au urmărit cu precădere obținerea unui parter destinat activităților colective, comerciale, profesionale, trecerea publicului larg fiind permisă în încercarea de a integra noul ansamblu în contextul social al zonei (încurajând contactul cu ceilalți – vecini, străini etc.¹³ – vezi Fig. 4) și satisfăcând, totodată, nevoia de supraveghere reciprocă dintre spațiul public și spațiul privat (prin încurajarea unei circulații continue)¹⁴. Soluțiile cele mai apreciate în atelier și comisii de jurizare au subliniat legătura strânsă dintre calitățile spațiale și sociale (vezi, de exemplu, Fig. 5), complexitatea spațiilor propuse și relațiile dintre acestea putând fi descrise prin atributele socio-spațiale enumerate de Sally Lewis precum „permeabilitate, lizibilitate, adaptabilitate sau flexibilitate, eficiență energetică, varietate, activitate sau vitalitate și intimitate”¹⁵. Multe dintre proiecte au propus spații comune diverse, dispuse pe mai multe niveluri, care puteau fi cu ușurință utilizate și apropiate de diverse grupuri, fie ele constituite din cei ce locuiesc în ansamblu (de obicei spații închise), fie incluzând persoane din afara ansamblului (de obicei spații deschise care, prin amplasare – la nivelul parterului sau la etajele superioare – introduceau noi limite de restricție a accesului într-un mod discret¹⁶).

12 Towers, *Introduction to Urban Housing Design*, 98

13 Vezi Lewis, *Front to Back*, 41

14 Vezi Gehl, *Viața Între Clădiri. Utilizările Spațiului Public*; Towers, *Introduction to Urban Housing Design*

15 Lewis, *Front to Back*, 42.

16 De exemplu, spațiile comune de la nivelurile superioare puteau fi accesibile din interiorul apartamentelor, astfel fiind adresate familiilor ce aveau deschidere spre acestea și prietenilor acestora.

C. The theme for collective housing assumed, in a first stage, besides analyzing the context, proposals referring to the transformation of the idea of collective housing. Graham Towers names three elements that he considers to have major importance in configuring this idea: the connections between apartments, the exterior spaces and the way the ground floor is used (as it is supposed to be the most valuable and desirable)¹². The proposals developed in the studio aimed primarily at obtaining a ground floor dedicated to collective, commercial, professional activities, the public being permitted to walk freely thus trying to integrate the new compound in the social context of the area (by facilitating the contact with the others – neighbours, strangers etc.¹³ – see Fig. 4) and satisfying, in the same time, the need for reciprocal surveillance between the public space and the private space (through a constant flow)¹⁴. The most appreciated designs both in the studio and by the jury commission emphasized the close connection between the spatial and the social qualities (see, for example, Fig. 5), the complexity of the spaces designed and the relations between them being able to be described through the socio-spatial attributes named by Sally Lewis like „permeability, legibility, adaptability or flexibility, energy efficiency, variety, activity or vitality, and privacy”¹⁵. Many of the projects proposed diverse common spaces, located on several floors, that could easily be used and appropriated by various groups, be they formed from those who live in the compound (usually closed spaces), or including persons from outside the compound (usually open spaces that, through their location – on the ground floor or on the upper floors – were introducing new access restriction limits, but in a discreet manner¹⁶).

12 Towers, *Introduction to Urban Housing Design*, 98.

13 See Lewis, *Front to Back*, 41.

14 See Gehl, *Viața între Clădiri. Utilizările Spațiului Public*; Towers, *Introduction to Urban Housing Design*.

15 Lewis, *Front to Back*, 42.

16 For example, the common spaces at the upper floors could be accessed from inside the apartments, thus being designed for the families that had connection with them and to their friends.

Fig. 4. Retrageri succesive pe înălțime creează terase ample pentru apartamentele aflate la etajele superioare. Activitatea generată de parterul având funcțiune nonrezidențială și utilizarea acestor terase facilitează interacțiuni vizuale și verbale între locuitori sau între aceștia și alte categorii de utilizatori. / *The successive height receding create ample terraces for the apartments situated at the next floor. The activity generated by the nonresidential ground floor and these terraces facilitate visual and verbal interactions between inhabitants and between inhabitants and other types of users.*

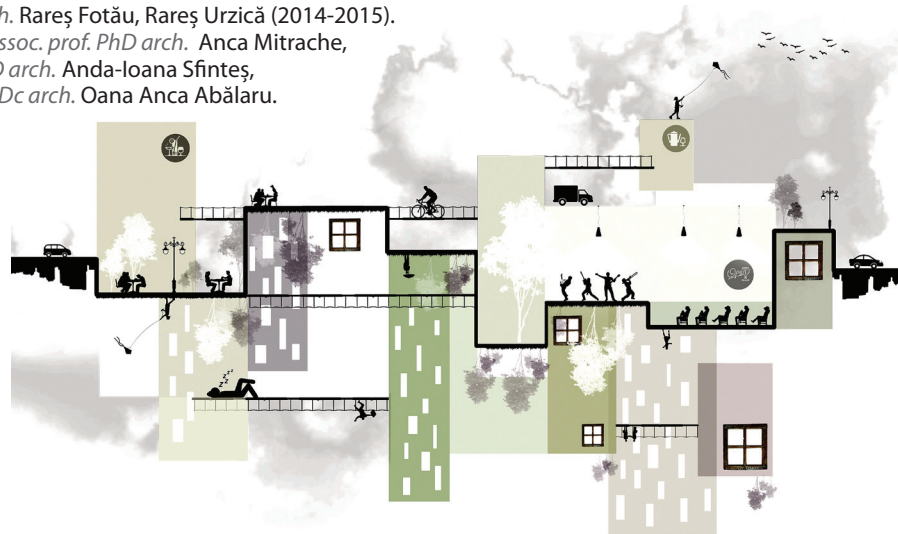
Autori / *Authors:* stud. arh. / *arch.* Cristiana Călin și Gianina Toader (2014-2015).

Atelier / *Studio:* conf. dr. arh. / *assoc. prof. PhD arch.* Anca Mitrache, asist. dr. arh. / *Teach. Assist. PhD arch.* Anda-Ioana Sfinteș, asist. drd. arh. / *Teach. Assist. PhD arch.* Oana Anca Abălaru.

Fig. 5. Schemă conceptuală ce evidențiază relațiile dintre activitatea ce are loc în interiorul și în afara locuințelor colective. / *Conceptual scheme highlighting the relations between activities inside and outside the collective dwellings.*

Autori / *Authors:* stud. arh. / *arch.* Rareș Fotău, Rareș Urzică (2014-2015).

Atelier / *Studio:* conf. dr. arh. / *assoc. prof. PhD arch.* Anca Mitrache, asist. dr. arh. / *Teach. Assist. PhD arch.* Anda-Ioana Sfinteș, asist. drd. arh. / *Teach. Assist. PhD arch.* Oana Anca Abălaru.

CONCLUZII

În spatele oricărui proiect de arhitectură stă conștientizarea faptului că arhitectura reprezintă un mijloc de formare, de disciplinare, un exercițiu de ierarhizare și de asumare. Noua arhitectură propusă urmează să dezvăluie potențialul de rezolvare deschis al problemelor, stimulează imaginația și promovează inovația, redefinind permanent un cadru și un context economic și social aflat într-o continuă transformare și reformulare.

Proiectele elaborate în timpul facultății la disciplina Proiectare, în anii II și III, pornesc de la amplasamente reale și pun în discuție probleme ce ar putea să apară în realitate. Identificarea caracteristicilor sitului, a elementelor definitorii legate de proiectul de locuire, utilitatea, contextul, forma, structura, materialul utilizat, economia, resursele legate de acel loc etc. este urmată de găsirea de soluții și propunerea unor rezolvări ce privesc legătura strânsă dintre un anumit mod de a gândi arhitectura și tipul propriu-zis de locuire. Analiza critică, atât autoreferențială, cât și raportată la sisteme de valori exterioare celui care proiectează contribuie la intuirea și înțelegerea realității celui alt, soluția fiind rezultatul unei negocieri permanente între datele de temă, teren și posibilitățile deschise prin arhitectură. Deși încă la un nivel de bază, studenții își asumă, prin proiectele lor, o serie de concepte interdisciplinare: psihologice (profilul beneficiarului, stilul său de viață, flexibilitatea gândirii acestuia), sociologice (formarea unei comunități), antropologice (identități colective, valori, sensuri comune) etc.

Diferențele de scară a programului rezidențial cuprinse în temele de proiectare fac necesară raportarea diferită la elemente ce țin de scenariul imaginat, rolul didactic în acest context fiind și acela de îndrumare în obținerea echilibrului dintre gradul de detaliu al scenariului și complexitatea temei.

CONCLUSIONS

Behind any architectural design stays the awareness that architecture represents a mode of training, of disciplining, an exercise of establishing hierarchies and a way of taking responsibilities. The new architecture, proposed through the design, shall reveal the potential for an open-end solution to problems; it stimulates imagination and promotes innovation in a continuously transformed and restated economic and social context. The projects developed during college at the discipline of Design, in the 2nd and 3rd year, start from real sites and bring into question issues that might arise in reality. Identifying the characteristics of the site, the defining elements regarding the habitation project, the utility, the context, the form, the structure, the material used, the economy, the resources of the place etc. is followed by finding solutions and proposing designs that capture the close connection between a certain way of thinking architecture and the actual type of habitation. The critical analysis, both self-referential and related to systems of value exterior to those of the designer, contributes to the intuition and understanding of someone else's reality, the solution being the result of a continuous negotiation between theme data, site and the possibilities opened up by architecture. Although still at a basic level, the students assume, through their projects, a series of interdisciplinary concepts: psychological (the profile of the beneficiary, his/her life style, his/her flexibility of thought), sociological (the formation of a community), anthropological (collective identities, values, common meanings) etc.

The variations of scale regarding the residential program caught in the design themes imply different ways of relating to the elements of the imagined scenario, the didactic role in this context being also that of guiding in order to balance the level of details for the scenario and the complexity of the theme.

În oricare dintre cele trei teme studiate, scenariul devine un instrument de lucru ce contribuie la înțelegerea posibilului impact al soluțiilor în viața reală. Totuși, utilizarea unui scenariu se dovedește a fi, de multe ori, o provocare, atât în sens pozitiv, cât și negativ: acesta poate potența imaginația, dar o poate și limita. Locuința individuală permite imaginarea unui scenariu ceva mai detaliat, soluțiile putând depinde de ocupațiile, hobby-urile utilizatorilor. Proiectarea unei locuințe individuale oferă șansa de a privi în profunzime o serie de activități în lanț, de a analiza implicațiile oricărui gest arhitectural și de a identifica posibilitățile de utilizare a spațiului în raport cu nevoi diferite. Locuirea în comunitate, pornind de la ideea unei comunități deja încheiate, permite imaginarea unor scenarii ce vizează relația cu celălalt, analizarea unor scenarii de utilizare a spațiilor comune și punerea în balanță a nevoii de intimitate și a nevoii de deschidere. Spațiul comun capătă aici valențe puternice, scenariul anulând într-o oarecare măsură ideea de închidere, prin limite clare, a proprietății individuale. Apropierea de programul locuirii la bloc face necesară permiterea unei flexibilități și posibilități de personalizare mult mai mari a spațiilor. Proiectul de școală oferă, în această situație, posibilitatea interogării mai multor variante de scenariu, fiind împinse încontinuu limite și căutându-se, în permanență, rezolvări ale unor probleme virtuale, răspunsuri la întrebări precum Dar dacă...? sau De ce...?, ele însele având o importanță considerabilă din punct de vedere didactic.

In any of the three studied themes, the scenario becomes an instrument that helps understand the possible impact of the solutions in real life. Anyway, using a scenario often proves to be challenging, both positively and negatively speaking: it may potentiate imagination, but it may also limit it. The individual housing allows the development of a more detailed scenario, the solutions eventually depending upon the occupations, the hobbies of the inhabitants. Designing an individual housing offers the chance to look deeper into a series of chain activities, to analyze the implications of every architectural gesture and to identify the possibilities to use the space, related to various needs. The community housing, starting from the idea of an already formed community, allows the development of scenarios that take into consideration the relation with the other, the inquiry of scenarios referring to the use of common spaces and the balancing of the need for privacy and the need for openness. The common space gains here powerful values, the scenario itself cancelling to some extent the idea of enclosing, through clear limits, the individual property. Approaching the collective habitation program demands a greater flexibility and more opportunities to personalize the space. In this situation, the college project offers the possibility to interrogate multiple scenario versions, the limits being continuously pushed forward, searching to solve virtual issues and to gain answers to questions like What if...? or Why...?, even more so as they themselves have a considerable didactic role.

Bibliografie / Bibliography

- DULĂMEA, Melania, „Proiectul 2: Locuire Individuală” în *Atelierul de Proiectare*, 23–24. Departamentul Bazele Proiectării de Arhitectură, UAUIIM, 2013
- DUȚESCU, Mihai, „Proiectul 3: Locuințe Colective În București” în *Atelierul de Proiectare*, 33–35. Departamentul Bazele Proiectării de Arhitectură, UAUIIM, 2014
- GEHL, Jan, *Viața Între Clădiri. Utilizările Spațiului Public*, București, Igloo, 2011
- KING, Peter, *Private Dwelling: Contemplating the Use of Housing*, London, New York, Routledge, 2004
- LEWIS, Sally, *Front to Back: A Design Agenda for Urban Housing*, 1st Edition edition, Oxford, Architectural Press, 2005
- OȚOIU, Anca, CONSTANTIN, Cristina, „Proiectul 3: Locuirea în Comunitate.” în *Atelierul de Proiectare*, 25-27, Departamentul Bazele Proiectării de Arhitectură, UAUIIM, 2013
- RAPOPORT, Amos, *The Meaning of the Built Environment: A Nonverbal Communication Approach*, Tucson, Arizona, University of Arizona Press, 1990
- TOWERS, Graham, *Introduction to Urban Housing Design: At Home in the City*, Oxford, Architectural Press, 2005.